

STRATEGIE ROZVOJE PEF VŠZ V PRAZE

J. Hron

Vážení členové předsednictva, vážené dámy a vážení pánové,
vážení kolegové,

dovolte, abych jménem vedení PEF vás všechny přivítal na vědecké konferenci "Agrární perspektivy II" a zvláště srdečně přivítal zahraniční hosty, pracovníky sesterských fakult, výzkumných ústavů, zástupce podnikatelské a řídicí sféry.

Uspořádáním této vědecké konference s mezinárodní účastí provozně ekonomická fakulta plní svoji funkci zprostředkovatele výměny názorů nejrozličnějších pracovišť se vzdělávací, výzkumnou, poradenskou, řídicí a podnikatelskou orientací, a to na akademické půdě. Tato vědecká konference navazuje na loňskou vědeckou konferenci organizovanou naší fakultou rovněž v září a zakládá tak určitou tradici pravidelných setkání předních zemědělských ekonomů z České republiky a ze zahraničí. Již nyní, v samém úvodu, bych vás rád pozval na příští konferenci v září 1994.

Naše vědecká konference "Agrární perspektivy II" sleduje následující cíle:

1. Seznámení odborné veřejnosti s agrární politikou vlády ČR
2. Prezentování výsledků výzkumu a vědecké činnosti jednotlivých vzdělávacích a výzkumných pracovišť, řídicí a podnikatelské sféry a vzájemnou výměnu názorů
3. Získání zpětné vazby v oblasti potřeby a orientace výuky posluchačů ekonomických oborů a ekonomického a organizačního výzkumu
4. Vytvoření prostředí pro navázání neformálních styků nejen absolventů PEF, ale všech pracovníků zainteresovaných na rozvoji zemědělství a agrobyznysu zvláště.

Dovolte proto, dámy a pánové, abych zaměřil svoji pozornost především na posledně jmenované cíle naší konference, neboť ostatní budou předmětem vystoupení dalších referujících a především jednání jednotlivých sekcí.

V současné době je otázkám zemědělství, školství a zdravotnictví věnována pozornost celé veřejnosti, nejen tedy veřejnosti odborné. Je to logické, neboť výživa, zdraví a vzdělávání se dotýká každého člena společnosti, ale odborně se těmito otázkami zabývá jen nepatrné procento populace.

Nízká informovanost pak vede ke kritičtějších postojům a některá hodnotící kritéria mohou být zavádějící. V tomto smyslu je pozice zemědělského školství nezáviděníhodná, neboť propojuje dva z uvedených problémových rezortů.

Východiskem pro řešení takového problému v podmínkách tržní ekonomiky je konfrontace cílového a zdrojového přístupu. Zatímco v hodnocení současné úrovně výuky, jejího rozsahu a

kvality a materiálních zdrojů se lze shodnout, a to i s využitím evaluačních zpráv zahraničních univerzit, různé názory existují na cílové potřeby. Jsem přesvědčen to ton, že i při řešení těchto problémů je třeba respektovat pravidla tržního mechanismu, tedy úrovně poptávky, kvalitu, účelnost a efektivnost, ale zároveň respektovat i prognostiku vize budoucnosti zemědělství a vysokého školství. To proto, že časové zpoždění je při realizaci výsledků výzkumu stejně jako v přípravě kvalitních odborníků poměrně velké. Je třeba vycházet z budoucího poslání zemědělství. Přes všechny dílčí neshody a nejednotnost, především v návrhu nástrojů regulace zemědělství, existuje shoda v poslání zemědělství. Setrvalý rozvoj zemědělství by měl zajišťovat

1. Zdravou výživu národa
2. Rozvíjet účelnou infrastrukturu venkova z hlediska dlouhodobé tradice života na venkově, a tím i
3. Zabezpečení krajinotvorné funkce.

Při realizaci těchto funkcí se budou nutně prosazovat následující aspekty:

1. Růst produktivity práce, úbytek pracovníků manuálních i řídicích v prvovýrobě, v technologických procesech
2. Přesun pracovníků do oblasti odbytu, marketingu a celé terciální sféry.

To dokumentují výsledky výzkumné studie MZe ČR a VÚZE z letošního roku. Podle této studie - do konce roku 1993 lze očekávat nižší úbytek počtu pracovníků než v roce 1992, a to v rozsahu 50 - 55 tisíc (tj. 17 - 18 % z celkového stavu pracovníků).

Na celkovém úbytku se budou podílet následující skupiny tříděné podle vzdělání:

pracovníci s VŠ vzděláním cca 2.5 %

pracovníci s SŠ vzděláním cca 7 - 8 %

pracovníci vyučení cca 45 - 50 %

pracovníci se základním vzděláním cca 30 - 35 %.

Nepředpokládá se zhoršení vzdělanostní stránky, ale naopak lze očekávat mírné zlepšení struktury ve prospěch vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných odborníků.

- ke konci roku 1993 by mělo zajišťovat zemědělskou prvovýrobu cca 248 tisíc pracovníků,

- příjem odborníků s VŠ a SOŠ vzděláním je silně zredukován a je pod úrovní prosté reprodukce. Nově transformované podnikatelské subjekty zemědělské prvovýroby projeví zájem o přijetí cca 450 - 500 vysokoškolských odborníků a 800 - 900 středoškolských odborníků. Jestliže v roce 1989 působilo v organizacích zemědělské prvovýroby 16 793 vysokoškolsky vzdělaných odborníků, potom v roce 1993 bude očekávaný počet cca 8000, tedy přibližně polovina.

Z těchto údajů lze dedukovat, že přibližně 8000 VŠ odborníků přešlo do oblasti terciární sféry a při předpokladu, že podobná situace nastává i v jiných odvětvích, lze při respektování prosté nebo mírně zúžené reprodukce vyvozovat i potřeby výchovy odborníků pro tuto terciární sféru. To nakonec potvrzuje další závěr uvedené studie, a sice, že:

- perspektivními profesemi i v podnikatelských subjektech prvovýroby jsou manažeři, obchodníci, ekonomové, pracovníci ve službách, obsluha výpočetní techniky, komerční inženýři a další.

Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že úkolem vysokých škol zemědělských je výchova odborníků pro koordinované využívání přírodních, technických a lidských zdrojů pro plnění základních cílových funkcí zemědělství v podmínkách tržní ekonomiky. V praxi to znamená respektování výše uvedených tendencí a pružné přizpůsobování se mezním podmínkám, a to s dostatečným časovým předstihem.

Z uvedených principů vychází i "Strategie rozvoje PEF VŠZ v Praze", která byla formulována před 2 lety:

- stát se prioritním vědecko-pedagogickým pracovištěm
- zabezpečit pro věcné i formální stránce pedagogický proces a výzkumnou činnost srovnatelné se světovými a evropskými zemědělskými universitami
- vytvořit podmínky pro udržení vysoce kvalitních pedagogů a vědeckých pracovníků a získávání dalších.

Logickým východiskem pro realizaci těchto úkolů bylo:

1. Zpracování zcela nových učebních programů. Základem je pětileté inženýrské studium dvou fakultou garantovaných oborů, a to:

- provoz a ekonomika
- informatika.

V rámci těchto garantovaných oborů si každý posluchač může formou volitelných předmětů určité struktury (2.roč. 20 %, 3.roč. 40 %, 4. a 5. roč. 60 %) dotvářet svůj vlastní odborný profil. Vzhledem k potřebě podnikatelské praxe a zejména potřebě manažerů středních stupňů řízení byl na PEF zaveden od letošního roku doplňkový tříletý bakalářský program "Podnikání a administrativa".

2. Zásadní přepracování osnov předmětů stávajících včetně zavedení předmětů nových (cca 50 %) odpovídajících svým obsahem nejen potřebám tržního hospodářství, ale i úrovni předmětů vyučovaných na předních evropských a světových universitách. Hodnocení zahraničních odborníků tuto skutečnost nejen potvrdilo, ale mnozí z nich se na nové výuce i podíleli.

3. Umožnění pracovníkům fakulty, především středního a mladšího věku, realizovat zahraniční studijní pobyty krátkodobého i dlouhodobého charakteru a celkově intenzivní rozvinutí zahraničních styků včetně zabezpečení letních kursů pro zahraniční studenty v cizím jazyce.
4. Využití akademické půdy pro výměnu názorů z oblasti výuky, výzkumu a poradenské činnosti mezi vzdělávacími institucemi, výzkumnými pracovišti, praxí a řídicí sférou. Úspěšné semináře, ale především mezinárodní konference potvrdily nezbytnost této funkce fakulty.
5. Modernizace učebních a pracovních prostor fakulty, zavádění výpočetní a organizační techniky a snaha o vytvoření příznivé pracovní atmosféry.

Uvedená aktivita fakulty se projevila především v:

- úspěšnosti absolventů na trhu práce, a to i ve srovnání s absolventy fakult podobné orientace
- získání vysokého počtu tuzemských i zahraničních grantů a programů
- zájmu tuzemských i zahraničních partnerů o přímou spolupráci.

Současné hodnocení možností dalšího rozvoje provozně ekonomické fakulty v praxi lze provést shrnutím do čtyř hledisek, a to silých a slabých stránek (jako vnitřních zdrojů a rezerv) a příležitostí a ohrožení jako potenciálního prostoru vnějšího uplatnění se.

1. Silné stránky

- 1.1. Existence kvalitních učebních programů a osnov předmětů potvrzených zahraničními evaluátory
- 1.2. Příznivá věková struktura pracovníků fakulty
- 1.3. Bohaté zahraniční styky
- 1.4. Zájem o absolventy naší fakulty
- 1.5. Zájem zahraničních partnerů a spolupracovníků ve výzkumu a poradenství
- 1.6. Relativně stabilizovaná organizační struktura
- 1.7. Vysoký zájem o doktorandské studium.

2. Slabé stránky

- 2.1. Nedostatečná úroveň vlastního základního a aplikovaného výzkumu a nízká motivace k jeho rozvoji.
- 2.2. Nízká motivace u některých mladých pracovníků fakulty ke zvyšování kvalifikace
- 2.3. Nedostatečné prostorové a materiální vybavení výukových prostor
- 2.4. Konflikt zájmů některých pracovníků v důsledku neadekvátních činností v oblasti výuky, výzkumu a podnikání

3. Příležitosti

- 3.1. Prosazování principů tržní ekonomiky ve vnějším prostředí a v důsledku toho vysoký zájem o absolventy ekonomicky orientovaných fakult
- 3.2. Změna struktury podnikatelských subjektů ve prospěch finalizace výroby, poradenství a celého agrobyznysu
- 3.3. Získání prestiže ve veřejnosti a tím zvýšená poptávka po absolventech komerčních oborů
- 3.4. Zlepšení image fakulty
- 3.5. Prosazení se v odborných institucích a orgánech
- 4. Ohrožení
 - 4.1. Nepochopení funkcí zemědělství a přípravy odborníků pro diverzifikovanou strukturu odvětví a agrobyznysu
 - 4.2. Nerespektování odborných hledisek při hodnocení úrovně práce pracovníků fakulty
 - 4.3. Mobilita atraktivních profesí
 - 4.4. Podceňování nezbytnosti pedagogické práce a výzkumné činnosti ve společnosti
 - 4.5. Nedostatečná koordinace a loajálnost absolventů PEF a VŠZ obecně a neexistence agrární lobby.

I když tato charakteristika není vyčerpávající, ale spíše inspirativní, je možno slabé stránky chápat jako rezervy a ohrožení jako limitující faktory rozvoje.

V souvislosti s měnící se strukturou a posláním našeho zemědělství proto v rámci "Strategie rozvoje fakulty" bude vedení fakulty usilovat o:

- 1. Další diversifikaci studia a to formou zavedení ročních diplomních kursů pro absolventy jiných vysokých škol a fakult a pracovníky praxe a to za podmínek finanční spoluúčasti frekventantů.
- 2. Rozvoj nových forem výuky, především aktivních metod na cvičeních a seminářích (např. případové studie) s cílem vytvořit prostor pro růst osobnosti jak studentů tak pedagogů.
- 3. Rozšíření doktorandského studia a získávání nejlepších absolventů pro práci na fakultě, zintenzivnění výzkumné činnosti.
- 4. Vytváření soutěživé atmosféry při zachování kolegiality.
- 5. Dotváření image fakulty a využívání současných konkurenčních výhod naší provozně ekonomické fakulty.

Vedení PEF VŠZ v Praze je přesvědčeno, že jediné častá výměna názorů, zkušeností a výsledků činnosti pracovišť různé orientace může vést k získání větší podpory zemědělského stavu a jeho prestiže.

